

Sygn. akt II PK 94/10

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 3 listopada 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Małgorzata Gersdorf (przewodniczący)

SSN Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z powództwa S. S.

przeciwko K. S.A. w L.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 listopada 2010 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w L.

z dnia 10 grudnia 2009 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu - Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w L. do
ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

S. S. wystąpił z powództwem przeciwko K. S. A. w L. o zasądzenie na jego rzecz kwoty 14.551 zł. Uzasadniając swoje powództwo podał, że w latach 2002-2004 był Prezesem Zarządu pozwanej Spółki. Żądana kwota stanowi wysokość odsetek, które powód zapłacił na rzecz organu skarbowego, w związku z zaległością podatkową, która powstała na skutek nie zaliczenia do przychodów powoda wartości składek ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej członków zarządu Spółki, które były płacone przez pozwaną. Spółka nie wykazała tych przychodów w przekazanych powodowi informacjach PIT 11 za lata 2002-2004; również powód nie zaliczył tych wartości do swoich przychodów. Z uwagi na indywidualną interpretację przepisów, jaką Spółka otrzymała w 2008 r., wskazującą na konieczność zaliczenia tych wartości do przychodów pracowników, Spółka dokonała korekty informacji PIT 11 i przesłała je do powoda. Powód dokonał korekty rozliczenia, zapłacił podatek oraz odsetki od zaległości.

Wyrokiem z dnia 12 sierpnia 2009 r. Sąd Rejonowy – Sąd Pracy w L. zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 14.551 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 10 listopada 2008 r. do dnia zapłaty.

Sąd Rejonowy uznał za bezsporne, że powód w latach 2002-2004 był zatrudniony u pozwanej na podstawie umowy o pracę na stanowisku Prezesa Zarządu oraz że Spółka nie rozliczała składek na ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej członków zarządu w rozliczeniach rocznych za lata 2002-2004. Ponadto Sąd przyjął, że powód był podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych, a skoro z pozwaną łączył go w latach 2002-2004 stosunek pracy, to w myśl przepisu art. 31 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2000 r., Nr 14, poz. 176 ze zm.) pozwana była płatnikiem zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych z tytułu świadczeń, które powód otrzymywał w ramach stosunku pracy. Pozwana we wrześniu 2008 r. skorygowała nieprawidłowości w wystawionych PIT 11 za lata 2002-2004, co spowodowało wzrost dochodu powoda za te lata i powinność odprowadzenia podatku oraz odsetek od zaległości podatkowych w kwocie

dochodzonej pozwem, które powód zapłacił 20 października 2008 r., rozliczając się ponownie.

Według Sądu Rejonowego Spółka - na podstawie art. 415 k.c. - ponosi odpowiedzialność za szkodę powoda w zakresie uiszczenia przez niego odsetek od zaległości podatkowych. Pozwana jako podmiot gospodarczy ponosi ryzyko gospodarcze i finansowe związane z prowadzoną działalnością, w tym za prawidłowe rozliczenie pracowników z uzyskanych dochodów, odprowadzanie zaliczek na podatek dochodowy oraz prawidłowe sporządzanie dokumentów podatkowych. Przedstawiona przez Spółkę dokumentacja rozliczeń nie uwzględniała dochodu z tytułu składek na ubezpieczenie OC. Pewne rozbieżności w orzecznictwie sądowym co do rozliczania tych składek nie wyłączają winy strony pozwanej. Pracownik miał uzasadnioną podstawę uznawania, że jego pracodawca uwzględnił wszystkie źródła przychodów. Sąd Rejonowy uznał, że zaistniała po stronie powoda szkoda w wysokości równej zapłaconej przez niego kwocie odsetek oraz związek przyczynowy pomiędzy zaniechaniem strony pozwanej a powstaniem szkody. Brak natomiast podstaw do stwierdzenia przyczynienia się powoda do powstania szkody. Wprawdzie powód w latach 2002-2004 pełnił funkcję prezesa zarządu pozwanej, to jednak wyspecjalizowane służby finansowe i prawne strony pozwanej zajmowały się rozliczaniem pracowników z podatków.

Powyższy wyrok w całości zaskarżyła apelacją strona pozwana zarzucając naruszenie prawa materialnego: art. 415 k.c. przez jego błędne zastosowanie polegające na uznaniu odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanej w sytuacji, gdy brak jest przesłanek koniecznych do zaistnienia po jej stronie takiej odpowiedzialności tj. brak szkody i winy strony pozwanej; art. 362 k.c. przez jego niezastosowanie, w sytuacji gdy powód, zatrudniony na stanowisku prezesa zarządu pozwanej spółki, przyczynił się do powstania szkody.

Wyrokiem z dnia 10 grudnia 2009 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w L. na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

Sąd drugiej instancji podzielił stanowisko zaskarżonego wyroku co do odpowiedzialności pozwanej za wyrządzoną powodowi szkodę na podstawie art. 415 k.c. Podkreślił, że obowiązkiem pozwanej Spółki jako płatnika zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych w oparciu o przepis art. 31 ustawy z dnia

26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych była znajomość przepisów prawa podatkowego i ich prawidłowa interpretacja (w tym pojęcia przychodu podlegającego opodatkowaniu), tym bardziej, że pozwana jest profesjonalistą zatrudniającym wielu pracowników i posiada wyspecjalizowany dział zajmujący się wyłącznie zagadnieniami z zakresu podatku dochodowego.

Sąd drugiej instancji podzielił też stanowisko zaskarżonego wyroku, że rozbieżne orzecznictwo w sprawie zaliczania spornych składek na ubezpieczenie OC członków zarządu spółek do przychodów pracownika nie zwalnia pozwanej od odpowiedzialności za przedmiotową szkodę. Spółka nie wykazała, że jej stanowisko w sprawie interpretacji spornych składek było usprawiedliwione, w szczególności nie przedstawiła żadnego dowodu na to, że mając wątpliwości, czy sporne składki należy traktować jako przychody pracowników, występowała w okresie zatrudnienia powoda o indywidualną interpretację tej kwestii do właściwego Urzędu Skarbowego. Wniosek o taką interpretację Spółka złożyła dopiero w styczniu 2008 r.

Rozpoznając podnoszony w apelacji pozwanej zarzut naruszenia art. 362 k.p.c. Sąd drugiej instancji uznał, że zaskarżony wyrok nie narusza tego przepisu, Wskazał, że pracodawca ponosi odpowiedzialność za szkody wyrządzone działaniami jego pracowników. Ponadto Sąd uznał, że powód w okresie zatrudnienia u strony pozwanej na stanowisku prezesa zarządu wykonywał swoje obowiązki prawidłowo. Wykształcenie powoda oraz jego dotychczasowe doświadczenie zawodowe nie pozwalały mu na merytoryczne kontrolowanie rozliczeń podatkowych Spółki. W sytuacji, gdy pozwana ma wyspecjalizowany dział zajmujący się rozliczaniem podatków dochodowych pracowników, którym zarządzają odpowiedzialne za to osoby, od prezesa zarządu nie można oczekiwać merytorycznej kontroli pracowników tego działu, gdyż za to odpowiada ich bezpośredni przełożony, a powód takim bezpośrednim przełożonym tych pracowników nie był.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła skargą kasacyjną w całości pozwana Spółka. Skargę oparto na obydwu podstawach (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.). W ramach podstawy materialnoprawnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) zarzucono niewłaściwe zastosowanie:

- art. 415 k.c. polegające na uznaniu odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego w sytuacji, gdy brak jest przesłanek koniecznych do zaistnienia po stronie pozwanej takiej odpowiedzialności tj. braku winy pozwanej i związku przyczynowego pomiędzy szkodą powoda i działaniem pozwanej;
- art. 362 k.c. przez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy powód zatrudniony na stanowisku Prezesa Zarządu pozwanej Spółki przyczynił się do powstania własnej szkody.

W ramach podstawy procesowej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) zarzucono naruszenie:

- a) art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c. przez wadliwe uzasadnienie zaskarżonego wyroku przez nie ustosunkowanie się w nim do zarzutów apelacji;
- b) art. 233 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. polegające na przyjęciu przez sąd w zaskarżonym wyroku za własne ustaleń faktycznych i prawnych Sądu Rejonowego bez jakichkolwiek rozważań w tej kwestii, w sytuacji gdy zarzuty apelacji obejmowały sprzeczność przedmiotowych ustaleń sądu pierwszej instancji ze zgromadzonym materiałem i wskazanymi przepisami prawa, co skutkowało w konsekwencji nie rozpoznaniem zarzutów apelacji;
- c) art. 386 § 1 k.p.c. przez nieuwzględnienie w całości apelacji pozwanego, pomimo jej zasadności;
- d) art. 385 k.p.c. przez jego zastosowanie, pomimo że apelacja pozwanego jest w całości zasadna.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji oraz orzeczenie o kosztach procesu z uwzględnieniem kosztów dotychczasowego postępowania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o oddalenie w całości skargi kasacyjnej jako wniesionej bez uzasadnionych podstaw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty pierwszej z podstaw skargi kasacyjnej są zasadne wyłącznie w zakresie nieodpowiedniości subsumcyjnej między ustalonymi okolicznościami faktycznymi (podstawą faktyczną wyroku), a zastosowanym, w ocenie prawnej wyroku, art. 415 k.c.

Wskazany przepis odnosi się do odpowiedzialności za zawinione własne zachowanie osoby wyrażającej szkodę. Tymczasem, według ustaleń zaskarżonego wyroku, szkoda o którą w sprawie chodzi, nie została wyrządzona na skutek zawinionego czynu własnego pozwanej osoby prawnej; nie została wyrządzona z winy organu tej osoby (por. art. 416 k.c.), ale na skutek zawinionego zaniechania przez podległe pozwanej służby pobrania określonej zaliczki na podatek dochodowy z tytułu określonego przychodu powoda jako pracownika pozwanej Spółki. Dla ustaleń takich – tu tylko przytoczonych w istotnym zakresie i w nieco uogólnionej postaci – właściwą podstawę odpowiedzialności pozwanej osoby prawnej za szkodę wyrządzoną przez pracowników pozwanej przy wykonywaniu powierzonych im czynności z ich winy, stanowi art. 430 k.c. Ustalenia zaskarżonego wyroku zdają się odpowiadać wynikającym z tego przepisu przesłankom odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną „przez podwładnego”. Po pierwsze między pozwaną Spółką, a pracownikami wykonującymi wyznaczone im przez pracodawcę zadania istniał wymagany stosunek zwierzchnictwa i podporządkowania. Po drugie Sąd ustalał winę „służb” pozwanej odpowiedzialnych za wykonanie powierzonego im zadania (a nie winę organu spółki). Po trzecie wreszcie szkoda której naprawienia powód dochodzi, została wyrządzona „przy wykonywaniu” powierzonych pracownikom pozwanej czynności.

Drugi z zasadnych zarzutów materialnoprawnej podstawy skargi odnosi się do szkody jako przesłanki odpowiedzialności pozwanej Spółki. W ocenie prawnej dotyczącej szkody Sąd drugiej instancji niesłusznie pominął niektóre z istotnych okoliczności faktycznych. Mianowicie Sąd ograniczył swą ocenę w tym przedmiocie wyłącznie do tego, że powód zapłacił odsetki za spóźnione – z przyczyn za które odpowiada pozwana – uiszczenie przewidzianej zaliczki na podatek dochodowy. Pominięte zostały natomiast okoliczności dotyczące zachowania się pozwanej po ujawnieniu przedmiotowej zaległości podatkowej, że pozwana zapłaciła podatek dochodowy nie żądając jej zwrotu od powoda. Nie ma racji Sąd drugiej instancji, że

pozwana powinna domagać się rozliczenia z tego tytułu w osobnym procesie. Takie „odesłanie” stron do odrębnego procesu nie jest właściwe, gdyż wszystkie okoliczności dotyczące najpierw przyczyn powstania zaległości, potem ich ujawnienia i działań strony pozwanej, zmierzających do ograniczenia straty powoda – pozostają ze sobą w ścisłym związku przyczynowym. Jeśli jest tak, jak to przedstawia strona pozwana że zapłaciła ujawnioną zaległość zaliczki podatkowej bez zamiaru domagania się jej zwrotu od powoda – to w takiej sytuacji oznaczałoby to, że z konsekwencjami zarzuconego pozwanej zaniechania ściśle wiąże się nie tylko strata powoda polegająca na zapłaceniu odsetek za opóźnienie uiszczenia podatku ale także określone przysporzenie majątkowe polegające na tym, że odpowiedzialna za sytuację zaległości podatkowej Spółka świadczyła z tej przyczyny na rzecz powoda określone świadczenie (pokryła za niego część jego zobowiązania podatkowego).

Okoliczności powyższe powinny być odpowiednio wyjaśnione i rozważone, bo chodzi o szkodę jaką poniósł powód w następstwie sytuacji faktycznej polegającej na bezprawnym zaniechaniu – prawidłowo to Sąd ustalił – „rozliczenia” przez pracodawcę w przewidzianym do tego terminie określonych przychodów powoda wynikających z zatrudnienia. Trzeba więc ustalić szkodę (stratę) jaką powód poniósł w następstwie zarzuconego pozwanej czynu z uwzględnieniem także pewnych korzyści jakie na skutek przedmiotowego zdarzenia odniósł (*compensatio lucri cum damno*).

Z powyższych przyczyn, uznając że zastosowanie w zaskarżonym wyroku art. 415 k.c. nie ma podstawy w ustalonym stanie faktycznym a z kolei rozpatrzona przez Sąd w zaskarżonym wyroku część stanu faktycznego nie obejmuje okoliczności istotnych dla ustalenia szkody jako jednej z przesłanek odpowiedzialności Sąd Najwyższy uwzględnił wniosek skargi o uchylenie zaskarżonego wyroku w celu ponownego rozpoznania sprawy.

Ze względu na wskazane wyżej przyczyny przedwczesne byłoby rozpoznanie drugiego z zarzutów materialnoprawnej podstawy, dotyczących niezastosowania art. 362 k.c.

Bezzasadne są natomiast zarzuty procesowej podstawy skargi. Wbrew zarzutowi dotyczącemu art. 328 § 2 k.p.c. zaskarżony wyrok zawiera wymagane

części składowe uzasadnienia, w szczególności wyjaśnienie obu podstaw wyroku (faktycznej i prawnej) z wyjaśnieniem przyczyn oddalenia apelacji. Zarzut ten i następny (dotyczący art. 233 § 1 k.p.c.) jest bezpodstawną – w kontekście wskazanych przepisów postępowania – polemiką z oceną dotyczącą subsumcji przepisów prawa materialnego. Po ustaleniu bezzasadności apelacji Sąd drugiej instancji nie mógł też – jak tego oczekuje autor skargi kasacyjnej – zastosować art. 386 § 1 k.p.c., określającego formę orzeczenia „w razie uwzględnienia apelacji”.

/tp/